

Franckesche Stiftungen zu Halle

**Joh. Andr. Qvenstedii, SS. Theol. D. & Prof. Publ. Ordin. in
Acad. Witteberg, Ethica Pastorum, & Instructio Cathedralis,
sive Monita, Omnibus ac ...**

Quenstedt, Johann Andreas

Wittebergæ, 1708

VD18 13565508

CX. Voce utatur clara, articulata, suavi ac gravi, accommoda tum personae
dicentis, tum rei dicendae, tum denique personae auditoris.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

[urn:nbn:de:gbv:ha33-1-213082](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:gbv:ha33-1-213082)

phrasesque Alamodicae, in lingua vernacula, quæ sepe scandala præbent, raro fructum ferunt, non tam sectanda, quam fugienda. Haftenus Dn. D. Calovius. Svademus itaque, ut ex vernacula Bibliorum Translatione B. Lutheri, aliisque E-
jus scriptis Germanicis (præsertim posterioribus) & Libris sacris Theologorum Practicorum, quibus cultura lingvæ vernaculæ accuratior cordi est, phrases & loquendi formulæ desumantur.

CX.

Voce utatur clara, articulata, svavi ac gravi, accommodata tum personæ dicentis, tum rei dicendæ, tum denique personæ auditoris.

EËnnyois.

Accedimus ad quintum & ultimum Oratoris Ecclesiastici munus, nempe ACTIONEM, quæ est apta vocis, vultus, ac totius corporis moderatio & pro rerum, affectuumque varietate conformatio. *Actio una in dicendo dominatur*, ait Tullius; *Actio quasi anima concionis est, sine qua illa cadaveris instar friget*, inquit Dn. D. Olearius Orat. Eccles. Lib. I. cap. 3. tract. 5. pag. 431. Complectitur autem Actio
PRO-

ET INSTRUCT. CATHEDR. MON. CX. 649
PRONUNCIATIONEM & GESTUS; Illa-
aures ferit, hic oculos. Debet quidem Prædi-
cator juxta *Bernbardum* Serm. 16. in Cantic.
plus intendere ad *imbuenda corda*, quam ad ex-
primenda verba, & verum Christianum decet
cum attentione & devotione audire Verbum
Dei, quocunque modo id ipsi proponatur. Te-
statur tamen experientia, indecoram & vitio-
sam pronunciationem animos auditorum ni-
hil aut parum movere, aptam vero & concin-
nam Pronunciationem vitam & spiritum ora-
tioni addere, ejusque tantam apud plebem æsti-
mationem & vim esse, ut vel ex illa sola Conci-
onatore æstimet, qua sine nec applausum,
nec fructum adipiscitur. Quod enim apud eru-
ditos argumentorum pondus, hoc apud rude
vulgus pronunciationis obtinet gratia. Hinc
Demosthenes, maximus Græcorum Orator, pri-
mas, secundas & tertias partes Actioni, (cujus
primaria pars est Pronunciatio,) dedit; quæ-
renti enim de Oratoris primario requisito, re-
spondit iterata voce, *Actio, Actio*. *Erasmus* scri-
bit Lib. II. de Ecclesiast. pag. 719. Oper. T. V.
*Pronunciatio velut actus ac motus est animan-
tis, qui nisi accedat, minimum aberit à statua
animal. Actus itaque & motus, quasi vita vi-
ta est: Nam, ut fateamur, nimium esse, quod*

Ss 5

De-

Demosthenes Actioni tribuit, primum, secundum, tertium, quasi universa eloquentiæ vis sita sit in pronunciando; tamen negari non potest, orationem eadem voce, eodemque gestu, vel nullo potius gestu pronunciatam, rem semimortuam esse. Nisi pronuntiatio apta quasi vitam & motum verbis induxerit, (inquit Autor Novi Collegii Concionat.) omnis in auribus auditorum ipsis peribit gratia, anima igitur verborum est recta pronuntiatio, sine qua voces, phrasæ & periodi mortuæ, frigida & ineptæ sunt, & auditorem nec afficiunt, nec attentum reddunt. Quintilianus inquit Lib. XI. cap. 3. Non tam refert, qualia sint, quæ intra nosmet ipsos composuimus, quam quomodo offerantur. Nam ita quisque, ut audit, movetur. Et post pauca affirmat; Mediocre[m] Orationem commendatam viribus actionis, plus habituram esse momenti, quam optimam eadem illa destitutam. B. Ag. Hunnius Method. Concion. col. 1038. Oper. ait, Non parum interest, qua ratione atque modo concio accurata inventionem rerum, earundemque concinna dispositione & verborum elocutione convenienter elaborata, memorieque tradita coram populo pronuncietur. Quandoquidem pronuntiatione gravi & decente quadam vis atque autoritas concioni accedit, quæ minuitur, si inde.

indecora ea & inepta extiterit. Sit itaque vox
 & pronuntiatio Concionatoris emendata, sono-
 ra, lingua vitiiis non impedita aut contaminata,
 clara, dilucida, articulata, quæ omnes syllabas
 exprimat, *suavis*, quæ subrusticum fugiat so-
 num, non effæminata, sed *virilis*, non obtusa
 aut rauca, & quæ possit in plena concione audi-
 ri, sive quæ per totum auditorium sese diffun-
 dat. Optime enim monet *Augustinus*, ut *Au-*
ditorium sit mensura vocis. Quantum nam-
 que fieri potest, curandum est, ut ab omnibus
 percipi possit, etiam ab his, qui in extrema par-
 te confessus astant; Sit *distincta* suis intervallis,
 quæ scil. recte observet commata, cola, puncta,
 incipiat & desinat, ubi oportet. Sit *apta per-*
sona dicentis; Gravis & tardior Seniores in pri-
 mis & autoritate præditos decet; humilis, mo-
 destæ, non affectatæ juniores & eos, qui medio-
 cris aut humilis sunt conditionis. Sit idonea
reidicenda, quæ cum rerum varietate apte va-
 riet, ut scil. de rebus divinis graviter, de læ-
 tis magnifice, de tristibus submisce & suaviter,
 de notabilibus cogitanter & tardiuscule dica-
 tur. Sic *Cicero* (qui *Mureto* iudice Part. II. Orat. 6
inter Romanos Scriptores Eloquentia laude ita
numeratur primus, ut ab eo numeretur nemo se-
cundus), de Oratore præcipit, ut *parva submis-*
se

se, modica temperate, magna granditer dicantur. In decantandis operibus & beneficiis divinis grandior vel animosior quodammodo adhibendus est Orationis sonus, in denunciandis poënis divinis vox gravis & tardior. Sit quoque pronunciatio apta & accommodata *personæ auditoris*: Interest enim Principi dicatur, an promiscuæ multitudini. Sic Apostolus aliis gestibus & verbis Agrippam Regem, Festum, Felicem &c. aliis plebem Atheniensem alloquebatur, Actor. XXIV. 10. c. XXVI. 2. 25. 27. XVII. 22. Sit denique etiam accommodata *partibus Orationis*; *Exordium* enim non tantum generale, sed etiam speciale plurimum voce sedata, non tamen nimis submissa, pronunciandum est, adeoque peccant, qui statim in clamores erumpunt, sive clamando exordiuntur, hi & consumunt ante tempus vocem, & verecundiam exuere videntur auditorum. Quidam è contrario Introitum ita submisso proferunt, tanquam nescio quid sibiipsis demurmurent, quod exaudiri nollent. Sic itaque submisso inchoandum, ut tamen pertingere ad universum auditorium vox possit. *Propositio* distinctam, tardiolem & clariorem requirit vocem; *Narrationes* pro rerum & personarum descriptionibus variam vocem exigunt. Ipsa quoque

que affectuum sedandorum vel excitandorum, variatio modo elevationem, modo remissionem vocis postulat. Ad excitandos graves affectus vox acris, urgens, vehemens, celerior, altior, ad lenes autem aliquantulum lenta & producta, cum aliqua morula & modice inflexa requiritur. *Peroratio*, dum summam Orationis repetit, claram articulatam & tardiorē amat pronunciationem, quā postea in Auditorum excitatione ad Dei laudem, virtutum fugam, virtutis amorem & devotionem vehementior esse debet & concitator. Atque ita pro diversitate auditorum, rerum & Concionis partium prudenter vocem variet Concionator. *Apta vocis mutatio non tantum ad movendos affectus, verum etiam ad fidem faciendam adjuvat*, inquit Erasmus de Ecclesi. pag. 540. *Prima omnium cura est, ut intelligatur Orator*, inquit Wolzogen Orator. S. Lib. II. cap. 153. *Quare attendat ipse, num latera habeat firma, quæ diuturni, concitatiq̃ sermonis perferre laborem queant; nam sine vitio pulmones, qui accipere spiritum atque reddere valeant: num satis plenum spiritum atque durabilem, qui cursum sequi valeat orationis; num fauces integras, quæ nec tumentes strangulent vocem, nec obtusa obscurent, nec rarsa exasperent,*